

плавание подтвердило и качество подготовки судов к “вояжу” и профессиональные навыки частных и лодочных командиров флотилии.

Источники и литература

1. Щербина Ф.А. История Кубанского казачьего войска. – Екатеринодар, 1910. – Т. 1.
2. Короленко П.П. Предки кубанских казаков на Днестре. – Б.м, б.г. // Краснодарский государственный историко-археологический музей-заповедник. – ПИК-1312.
3. Копии всех императорских грамот и других письменных актов, принадлежащих Кубанскому казачьему войску // Кубанский сборник. – Екатеринодар, 1901. – Т. 8.
4. Государственный архив Краснодарского края (далі – ГАКК). – Ф. 249. – Оп. 1. – Д. 163.
5. ГАКК. – Ф. 249. – Оп. 1. – Д. 190.
6. Бурмагин А.Г. Переселение черноморцев на Кубани // Кубанский курьер. – 1992. – 22 апреля.
7. Военный энциклопедический лексикон. – СПб., 1856. – Т. XI.
8. Морские сражения русского флота. – М., 1994.
9. ГАКК. – Ф. 249. – Оп. 1. – Д. 132.
10. ГАКК. – Ф. 249. – Оп. 1. – Д. 158.
11. Дмитренко И.И. Сборник исторических материалов по истории Кубанского казачьего войска. – СПб., 1896. – Т. 3.
12. Дмитренко И.И. Сборник исторических материалов по истории Кубанского казачьего войска. – СПб., 1898. – Т. 4.
13. ГАКК. – Ф. 249. – Оп. 1. – Д. 161.
14. ГАКК. – Ф. 249. – Оп. 1. – Д. 228.
15. ГАКК. – Ф. 249. – Оп. 1. – Д. 230.

Summary

The article studies the history of the Black Sea flotilla move to Taman' in August of 1792. According to the author the flotilla was not ready for the transference, so the move to Taman' turned out the severe trial both for the vessels and their crews.

О.А. Бачинська

ЗАДУНАЙСЬКІ ЗАПОРОЖЦІ У ВИРІ РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКОЇ ВІЙНИ 1806–1812 рр.

Перебування запорожців у межах Османської імперії – одна із цікавих сторінок в історії козацтва. Активні дослідження даного питання розпочалися з 90-х років ХХ ст. Через брак необхідних джерел наявні монографії, дисертаційні дослідження та статті [1; 2; 3] залишають чимало недостатньо розроблених аспектів з історії так званих турецьких або задунайських запорожців. Одним із таких аспектів є становище задунайців під час російсько-турецької війни 1806–1812 рр. та їхня участь у військових діях на боці турецької армії.

Напередодні війни Січ задунайських козаків знаходилась в селищі Катирлез (Сфинту Георге), інші поселення – на територіях, що відвів їм султанський уряд “в округах Кілійському та Аккерманському”, місцях “нижче Старої Кілії на острові в житлах некрасівських¹, звідки браїловський паша вигнав некрасівців [4] і поселив запорожців” [1.-С.37]. Некрасівці у складі військ ізмаїльського паші Пеглевана здійснили напад на Катирлез і спалили житла запорожців, багатьох

¹ Некрасівці були донськими козаками-старообрядцями, які брали участь у повстанні Кіндрата Булавіна і після його поразки на чолі з отаманом Гнатом Некрасовим пішли на Кубань, у 40–70-х роках ХVIII ст. через внутрішні суперечки та політику російського уряду вони почали переселятися на Дністер і пониззя Дунаю. У 80-х роках їхня кількість збільшується і вони офіційно дістають дозвіл турецького султана на поселення у дунайських гирлах. Активна розбудова Січі задунайцями в 90-х рр. ХVIII – початку ХІХ ст. і пов'язаний з тим перерозподіл земель як засіб існування мав призвести до конфлікту з некрасівцями. Значення мала не лише вигідна земля у дунайському гирлі, плавні, рибні лови, але й не останню роль відігравали різні релігійні конфесії запорожських і некрасівських козаків. Доки турецький уряд не звертав уваги на відносини між задунайцями і некрасівцями, стосунки між ними дійшли до кривавих розправ

порубали. Внаслідок таких подій задунайці змушені були перебратися до Браїлова під захист браїловського паші. Про це збереглося чимало свідчень як російських розвідників, так і самих задунайців. Більшість дослідників вважають, що це сталося у 1805 р. і призвело до знищення Катирлезької Січі, однак частина науковців датує її ліквідацію або 1806 р., або 1812 р. [1; 2; 3; 5].

У листопаді 1806 р. російські війська перейшли дністровський кордон (офіційно Туреччина оголосила війну Росії 18 (30) грудня) і в середині грудня вийшли на Дунай, де розташовувались оселі задунайців. За даними російської розвідки мобілізовані частини козаків знаходились в браїловській окрузі під загальним керівництвом назиря Ахмет-паші, безпосередньо розміщувались у Браїлові, Руцуку, Галаці, Ізмаїлі, Кілії, островах Дунайського гирла, входили до турецької річкової флотилії. Задунайці відрізнялись високою боєздатністю і, що особливо важливо, знанням зручних таємних переходів через Дунай [1.-С.39,45].

Керував мобілізованими частинами козаків кошовий отаман Гнат Коваль, який був обраний на цю посаду в 1805 р. або в 1806 р. Він перейшов за Дунай після зруйнування Запорозької Січі в 1775 р. Подальші відомості про нього з'являються лише з 1803 р., коли він ще як полковник з "почесними козаками" прийшов до російського консула в Галаці з'ясувати положення амністії, яку оголосив російський уряд тим, хто зайшов за кордон. З липня 1804 р. Гнату Ковалю російські чиновники надсилають листи через спеціальних агентів для того, щоб "викликати його з іншими товаришами до Росії" (але в листах його називають чомусь козаком Батуринського куреню) [1.-С.37-38; 5.-С.299-300]. 13 грудня 1806 р. новоросійський генерал-губернатор Е.Й. Ришельє звертався до нього уже як до кошового отамана із закликом перейти до Росії і від імені Олександра І обіцяв "на Кубані землю, права, привілеї і переваги кожному чину запорозькому" присвоїти. Звернення мав передати задунайський старшина Трохим Гайдабура [1.-С.40; 5.-С.301-302].

Разом із кошовим отаманом у Браїлові знаходилась старшина, зокрема писар Данило Білий, і духівництво [6.-Арк.4]. Значна кількість задунайців перебувала в Ізмаїлі. Уже в листопаді 1806 р. близько двох тисяч запорожців з Ізмаїла були переведені до Браїлова, а частина продовжувала залишатися у фортеці. До Браїлова за наказом назиря стягувалися й інші задунайські частини з різних міст і фортець, зокрема Кілії, Вилкового, Галаца, Бальчика, Мачина. Серед "запорозької команди" Браїлова були Дем'ян Куцуба, Яків Бойченко, Семен Дубина, Онисим Губа, Кирило Безпалько та інші. Усього запорозький гарнізон Браїлова навесні 1807 р. нараховував від 1 000 до 1 500 козаків. У задунайців зберігалась адміністративно-управлінська структура, поділи на курені та інші атрибути січового козацького устрою [5.-Арк.5-10зв.; 7.-Арк.16зв.; 8.-Арк.21-22зв.]. Можна також припустити, що тут знаходився Задунайський Кіш, а Катирлез продовжував залишатися центром задунайців, хоч і не був відновлений як Січ через війну. Перебування цього часу задунайських рибалок в "урочищі Катирлез" підтверджується біографічними даними козаків [8; 9; 10]. О. Рябінін-Скляревський теж вважав, що Січ задунайців напередодні та під час війни залишалась на старому місці [5.-С.301].

З початком війни в лавах задунайців відбувся розкол на дві партії – одна трималась турецької, друга – російської орієнтації. Російське командування постійно зверталось до тих, хто вагався і не наважувався на перехід, використовуючи, як таємні листування, так і офіційні заклики. Зокрема прикладом першого може бути згадане вище листування і діяльність духівництва. Так за свідченням задунайця Дмитра Капіноса в Січ пришли три ченці, відправили в січовій церкві службу й оголосили, що "Росія вступає у війну з турками і кинули у церкву прокляття, хто з запорожців не залишить турецького володіння і не повернеться до Росії, наважиться підняти зброю проти Росії буде проклятий". Після цього, уже наступного дня, Капінос із 300 запорожцями на човнах прибув до Херсона, "інші запорожці залишились за Дунаєм та вступили на службу до турків у фортеці й усі майже знаходились при гарматах в турецькій армії". Залишився, за його свідченнями, і кошовий Коваль [11.-Арк.344-345].

Одним із дієвих засобів російського командування стало штучне формування волонтерських команд у складі російської армії і, зокрема, так званого Усть-Дунайського Буджацького війська, за зовнішніми ознаками схожого на колишнє Військо Запорозьке. Його формування розпочалось у грудні 1806 р. і вже відразу в Кілію перейшли 60 задунайських запорожців, у тому числі 11 з турецького гарнізону Ізмаїла, а через декілька днів з Ізмаїла перейшов вищезгаданий Трохим Гайдабура зі 103 козаками, а за ними отаман Іван Губа "з козаками на чотирьох човнах" [1.-С.40-41]. Зауважимо, що перехід козаків міг бути спровокований негативним ставленням до них і войовничою діяльністю ізмаїльського паші Пеглевана [12.-С.100-101; 13.-С.45,140-156].

Особливе занепокоєння в лавах турецьких запорожців сталося після оголошення маніфесту 18 лютого 1807 р. із запрошенням задунайців у військо. 20 лютого його ухвалив Олександр І. Центрами формування війська оголошувались Галац і Кілія. Розташування усть-дунайців у Галаці мало вплинути на їхніх товаришів – турецьких запорожців, і допомогти залучити їх на російський бік, а особливо тих, що були в Браїлові. Задунайський запорожець Василь Завірюха згадував, що писар,

який читав маніфест, “робив трактування його не в кращий бік. Втім, козаки писарю не повірили і хотіли втекти до російських військ, але зробити цього не могли, оскільки завжди знаходились під міцним караулом” [14.-Арк.43]. Протягом 24–28 лютого 1807 р. з Браїлова до Галацу перейшло 13 козаків. Подальшу динаміку втеч з браїловської “запорозької команди” дозволяє установити “Список учинений в Коше Усть-Дунайського Буджацького войска о состоящих в оном на службе казаках” у серпні 1807 р. Так протягом березня з Браїлова втекло і записалось до війська 168 козаків, у квітні – 54, травні – 69, червні – 26, липні – 12, серпні – 6. Усього 348 осіб [8.-Арк.19-71зв.]. Найбільша кількість козаків перейшла, як бачимо, у березні. Саме цього часу дала результати діяльність задунайських осавулів Романа Согутчевського і Романа Циганки, значкових товаришів Гаврила Вареника та Дем’яна Чорнобая, які вели переговори з російським командуванням про створення Усть-Дунайського війська і вийшли з-за Дунаю після оголошення маніфесту [10]. У травні до усть-дунайців перейшли задунайський військовий писар Данило Білий та ієромонах Гервасій [1.-С.46]. У зв’язку з цим, свідчення Василя Завірюхи про те, що при оголошенні маніфесту писар трактував “не в кращий бік”, виявляються надто дивними. Поясненням такої поведінки Данила Білого – одного з головних задунайських старшин, ймовірно, може бути небажання викликати підозру турецької влади або кошового отамана в проросійській орієнтації і можливості втечі до Росії, що могло призвести до страти його як зрадника. Про страх обвинувачення свідчить задунаєць Прасковій Целіков, який вирішив перейти до усть-дунайців у Галаці та “інших до цього підмовляв”, а коли це стало відомо кошовому він швидко втік [7.-Арк.16].

У квітні 1807 р. відбулася одна з перших сутичок задунайців з їхніми колишніми товаришами з Усть-Дунайського війська: внаслідок боїв козаків Івана Губи з турецькими суднами під Ізмаїлом до полону потрапили 32 “турецьких запорожців”. Того самого часу турки полонили 15 усть-дунайців, які перейшли р. Серет, щоб захопити худобу ворога, їх “привели до начальника, і він наказав зарахувати їх” до запорозької частини в Браїлові [1.-С.45-46].

23–24 травня 1807 р. загін генерала Н.М. Каменського атакував 5-тисячне військо браїловського паші, який, не очікуючи появи російських військ, вийшов з фортеці. Війська паші перебували під прикриттям браїловської залоги. Внаслідок боїв загинуло і було поранено 2 тисячі вояків паші, до полону потрапило всього 23, серед них ага і секретар назиря [13.-С.159-162].

Незабаром (10 липня 1807 р.) задунайці дізналися, що Усть-Дунайське військо було ліквідоване урядом, який мотивував це виникненням масового руху селян у приднаїнські землі за “козацькою волею”. Під час ліквідації селян-втікачів мали заарештовувати і повертати до Росії, колишніх задунайців і чорноморців відправляти на Кубань. Частина усть-дунайців втекла до турецьких запорожців, а інші через депутатів р. Согутчевського, Г. Вареника, Д. Чорнобая вимагали оселення в приднаїнських степах і надання привілеїв [15.-С.123-125].

12 серпня 1807 р. між Росією та Туреччиною було укладено Слободзейське перемир’я, що тривало до березня 1809 р. У цей період запорожці, як у Браїлові, так і в інших місцях, займались рибальством або виконували різноманітні доручення місцевих турецьких чиновників. Наприклад задунаєць Герасим Шатковський проживав у Катирлезі, потім перебував у Браїлові, звідки супроводив Юсуф-пашу (з 1810 р. командувач турецької армії) до м. Бараджі, потім до Анатолії в м. Харпут (на батьківщину паші), а згодом до м. Белабу, де залишив пашу, пішов у м. Адріанополь, а у 1808 р. повернувся до Браїлова і записався до попередньої команди [9.-Арк.7]. Використовували час перемир’я для рибальства Василь Головченко, Іван Таран та інші [9; 10].

Після відновлення бойових дій у березні 1809 р. російські війська оволоділи Ісакчею, Тульчею, Бабадагом, Мачином, Ізмаїлом, розпочали облогу Браїлова. Чимало із задунайців Браїлова почали переходити на бік росіян. Це зумовлено було багатьма причинами: небажанням битися з росіянами, незадоволенням турецькою адміністрацією, що більше року не виплачувала гроші за службу (по 6 левів на місяць), свавіллям і зловживанням турецьких феодалів. Серед тих, хто протягом квітня 1809 р. втекли з браїловської команди до Галацу були задунайці Йосип Білий з 14 товаришами, Василь Майстренко, Яків Понамарьов, Іван Чорноморець, Михайло Дубовенко та інші [8; 9]. Частина їх була зарахована до 9-го чорноморського козацького полку Г.К. Матвєєва. Як не дуже надійних і “хитких” їх розмістили на козацькі судна окремо один від одного серед “надійних” чорноморських козаків і під особливим наглядом начальників [1.-С.48].

Аналіз біографічних даних козаків, які переходили до російських частин протягом війни, дозволяє стверджувати, що, перш за все, це були молоді люди, здебільшого, не козацького походження, які недовго перебували в козацтві, а записались до нього внаслідок тривалих блукань по Бессарабії та Добруджі. “Старі” дніпровські запорожці та старшина, як правило, переходили на російський бік під час формування Усть-Дунайського Буджацького війська, коли невизначеність становища із Січчю та їхнього подальшого перебування в Туреччині змушували шукати для своїх родин землі для постійного оселення. Однак російська адміністрація протягом 1807–1814 рр. не

змогла вирішити питання з їхнім оселенням, наданням обіцяних прав і привілеїв, що припинило подальший вихід задунайців [8; 9; 10].

21 листопада 1809 р. турецькі війська в Браїлові капітулювали. 55 задунайців перейшли на російській бік, не зважаючи на те, що могли піти разом із турецькими частинами. Їх не зарахували до 9-го чорноморського козацького полку, тому що там було “таких вже багато”, і їх відправили на Кубань [1.-С.48].

З Браїлова задунайська команда перейшла до Рушука. Очолив задунайців під час цього переходу кошовий отаман Семен Кальниболоцький (ім'я Гната Ковалю зникає в наявних документах). У липні 1810 р. становище залоги стало досить складним. Після невдалої спроби захопити Шумлу, російське командування вирішило оволодіти Рушуком. До фортеці підійшов загін генерала О.П. Засса і на протилежному березі росіяни установили батарею для обстрілу фортеці. За планом турецького командування запорожці мали нейтралізувати цю батарею. Розуміючи, що їх чекає неминуха смерть під час виконання цього завдання, козаки, за свідченням задунайця Ананія Коломоїця, домовилися з росіянами стріляти один в одного холостими набоями [16.-С.53-54]. Повірити в це важко, адже 26–29 серпня полковник Берлір, який командував батареєю та однією з частин російської флотилії атакував і потопив декілька турецьких човнів з Рушука, а екіпаж полонив [17.-С.220-221]. Становище залоги Рушука ще більш ускладнилося й тим, що майже одночасно 26–27 серпня в битві під Батином (Батинулоу) був розгромлений 50-тисячний корпус турецьких військ. До полону потрапив трибунчужний паша Ахмет і близько 5 тисяч чоловік, захоплено 176 прапорів, одна булава, 14 гармат тощо [17.-С.220-221]. 15 вересня 1810 р. Рушук був взятий російською армією.

Внаслідок перемир'я в 1811 р., а потім укладання Бухарестської угоди в 1812 р., Бессарабія була приєднана до Російської імперії. За Бухарестським миром кордон проходив по Кілійському гирлу Дунаю; у 1817 р., після спеціальної угоди з Туреччиною – по Сулінському, острова Леті та Четал ставали нейтральною зоною, звідки мали виселити всіх запорозьких рибалок до Сулинського гирла, де не було для них зручних місць для рибного лову і відомих торговельних міст, таких як Ізмаїл і Кілія. Зауважимо, що встановлення кордону в гирлах Дунаю зустріло опір населення, як з російського, так і з турецького боку. Так некрасівські козаки і турецькі запорожці, яким допомагали місцеві жителі Вилкового з “криками, лайками і глузуваннями” ламати установлені прикордонні межі [4.-Арк.56,159].

Після завершення війни Січ в Катирлезі задунайці не відновили, хоча вже й почали будувати нову церкву, а вирушили на некрасівські поселення і зайняли головний центр – селище Великий Дунавець на Георгіївському гирлі, де і заклали Січ.

Таким чином, під час російсько-турецької війни 1806–1812 рр. задунайські запорожці зберігали власне козацьку адміністративно-управлінську структуру, Кіш зі старшиною знаходився у Браїлові, а потім у Рушуку, їхні військові частини брали активну участь у бойових діях, значна частина козаків продовжувала займатися рибальством у дунайських гирлах і перебувала на довоєнних місцях проживання, центральним з яких залишалося селище Катирлез.

Джерела та література

1. Бачинський А.Д. Січ Задунайська. 1775–1828 рр.: Історико-документальний нарис. – Одеса, 1994.
2. Какук С. (Могульова С.М.). Задунайська Січ (1775–1828 рр.): Автореф. дис... канд. істор. наук. – Дніпропетровськ, 1999.
3. Сапожников И.В. Начало Задунайской Сечи: Дунайская паланка и Кош в Катырлезе (1776–1795) // Архив. Документ. Історія. Сучасність: Збірка наукових статей та матеріалів / Праці Державного архіву Одеської області. – Одеса, 2001. – Т. IV.
4. Національний архів Республіки Молдова. – Ф. 2. – Оп. 1. – Спр. 220.
5. Рябінін-Скляревський О. З життя Задунайської Січі // Невичерпні джерела пам'яті: Зб. наук. статей, матеріалів і републікацій. Задунайська Січ. – Одеса, 1998. – Т. II
6. Российский государственный военно-исторический архив (далі – РГВИА). – Ф. 14209. – Оп. 165. – Св. 25. – Д. 58. – Ч. 3.
7. РГВИА. – Ф. 14209. – Оп. 165. – Св. 25. – Д. 60.
8. Государственный архив Краснодарского края (далі – ГАКК). – Ф. 250. – Оп. 2. – Д. 151.
9. ГАКК. – Ф. 250. – Оп. 2. – Д. 167.
10. Державний архів Одеської області (далі – ДАОО). – Ф. 1. – Оп. 214. – Спр.15 (1817 р.).
11. Центральний державний історичний архів України (м. Київ) – Ф. 245. – Оп. 1. – Спр. 8. – Ч. 1.
12. Котляревський І.П. Повне зібрання творів. – К., 1953. – Т. 2.
13. Петров А. Война России с Турцией 1806–1812 гг. – Т. 1: 1806–1807 гг. Михельсон и Мейендорф. – СПб., 1885.
14. РГВИА. – Ф. 14209. – Оп. 165. – Св. 25. – Д. 58. – Ч.4.

15. Усть-Дунайське Буджацьке козацьке військо. 1806–1807 рр. // Козацтво на Півдні України. Кінець XVIII – XIX ст. / Авт.-упоряд.: О.А. Бачинська та ін., гол. ред. В.А. Смолій. – Одеса, 2000.
16. Кондратович Ф. Задунайская Сечь [по местным воспоминаниям и рассказам] // Киевская старина. – 1883. – Т. 1.
17. Письмо командующего Днестровской армией генерал-лейтенанта Н.М. Каменского митрополиту Гавриилу // Кишиневские епархиальные ведомости. – 1873. – № 4.

Summary

During the Russian-Turkish War of 1806 – 1812 the Transdanube regiments are shown to have participated as a part of fighting force of the Turkish army. It was proved that a considerable number of Cossacks continued fishing in the Danube delta and resided in the pre-war area, the center of which was the village of Katyrliez.

Ф.Ф. Стоянов

ВИКОРИСТАННЯ РОСІЙСЬКОЮ ВЛАДОЮ ВІЙСЬКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ XIX ст.

Війни першого десятиліття XIX ст., у яких брала участь Російська імперія, потребували численних військових контингентів. У зв'язку з цим у 1812 р. військове керівництво вирішило “скористатися відомою схильністю малоросійського народу до військової справи і відродити в ньому ще не згаслі військові традиції” [1.-С.1] й організувати з козацького населення Київського генерал-губернаторства (Київська, Волинська і Кам'янець-Подільська губернії) кінне військо на правах ополчення. Під час набору до козацького війська передбачалося надання значних пільг: один козак зараховувався за двох рекрутів під час наступного набору [2.-С.7-10]. Так було сформовано чотири Українські кінно-козацькі полки. Вони суттєво відрізнялися від іррегулярних п'ятисотенних донських полків як за штатом (1200 козаків у восьми ескадронах), так і характером служби, що наближало їх до регулярних полків легкої кавалерії [3.-С.28-31].

Швидкість формування козацьких полків у Київському генерал-губернаторстві, їхній чудовий стан, ентузіазм населення, викликаний їхнім створенням, підштовхнули російське військове командування спробувати повторити експеримент тепер уже на території колишньої Гетьманщини, а саме в Малоросійському генерал-губернаторстві (Полтавська і Чернігівська губернії), де проживало в 1812 р., за даними І.Ф. Павловського, 454 983 особи козацького походження [1.-С.4-8.]. З початком Вітчизняної війни 1812 р. малоросійський генерал-губернатор Я.І. Лобанов-Ростовський оголосив проєкт створення Малоросійського козацького війська зі значними пільгами і привілеями козацтва. Генерал-губернатор вирішив пообіцяти козакам відновити їхнє колишнє становище, сподіваючись на підтримку Олександра І [4.-С.119-120]. Обіцянки з боку впливового урядовця підбадьорили й надихнули до вступу козаків до новоствореного війська. Однак у Петербурзі вирішили, що Я.І. Лобанов-Ростовський перевищив свої повноваження, через що Кабінет Міністрів збирався скасувати проєкт і звільнити його з посади. Однак в умовах війни і надзвичайного стану уряд не наважився на такий крок, побоюючись хвилювань серед козаків, тому було ухвалено рішення зберегти чинність проєкту лише на період війни [5.-С.99]. Внаслідок цього в Полтавській і Чернігівській губерніях не лише сформували 15 іррегулярних козацьких полків, але й розпочали створення земського ополчення, не щважаючи на те, що ці губернії не були включені до переліку адміністративних одиниць, де формували ополчення. “Малоросійські кінно-козацькі полки” – таку офіційну назву дістали новоутворенні полки. Їхня загальна чисельність становила 18 000 вершників, які озброювались, обмундировувались і утримувались за власний рахунок. Козацькі й ополченські полки, які не були відправлені до регулярної армії, відмінно проявили себе в кампанії 1812 р. Вони сформували разом із місцевим населенням багатокілометровий охоронний кордон, що не дозволяв проникненню на територію Київської та Чернігівської губернії французьких і союзних їм польських збройних загонів [6.-С.141], чим звільняли значні сили регулярних військ. Частина козацьких полків увійшла до діючої армії та відзначилася в боях біля Малоярославця і Красного, в інших численних